

Předložená práce představuje aktuální téma, jehož úskalí tkví v tom, že je hojně frekventované a z mnoha aspektů analyzované, z čehož plyne, že v širokém kontextu již je známé a značně zmapované. Přinést nový pohled a dobrat se původních zjištění je proto nesnadné.

Autorka v teoretické části z dostupných domácích zdrojů pečlivě zkomponovala široké zázemí ukazatelů, vymezujících vývojové charakteristiky procesů učení a zrání v předškolním a mladším školním věku. Tato část dokládá orientaci v těchto zdrojích i schopnost jejich využití v odborném textu podle běžných zvyklostí. Vzhledem k tomu, že zahraniční prameny v seznamu literatury uvedeny nejsou, předpokládám, že odkazy na ně jsou čerpány z druhotných zdrojů.

Vymezení klíčových pojmů je stručné a rezonuje s tradičním přístupem. V interpretaci převažuje informačně konstatující přístup nad rozbohem, konfrontací a případnou diskusí. Téma, deklarované v názvu práce, problém diagnostiky ve vztahu k zjišťování způsobilosti pro vstup do základní školy, zůstává poněkud stranou. Těžištěm se stalo zpracování výsledků konkrétního šetření, rozloženého do poměrně dlouhého časového úseku.

Závěr teoretické části vymezuje těžiště výzkumného záměru, spočívající v ověření jednoho z používaných materiálů, Screeningové zkoušky školní zralosti. Ta byla vypracována v roce 1978 Okresní pedagogicko psychologickou poradnou v Mladé Boleslavi. Myšlenka vytěžit dlouholeté zkušenosti z jejího používání je originální a může být nosná, i když vzhledem k časovému rozpětí by byl na místě určitý nadhled, podrobnější rozbor a zhodnocení materiálu z hlediska současnosti.

Empirická část precizně zpracovává úctyhodný soubor dat, získaný v průběhu 30 let. Pokud jsem dobře pochopila, šlo o soubor původních testů z roku 1981, který byl v letech 1994 až 2009 postupně doplňován o dalších 800 respondentů. Autorka zvládla práci se souborem, která byla zejména při zpětném dohledávání dat z konečné velikosti vzorku (826) jistě obtížná a velmi časově náročná.

Soubor inspiroval autorku k formulaci 7 hypotéz, jimiž ověřovala jednak schopnost SZŠZ předvídat úspěšnost ve škole a potažmo i vliv několika činitelů, působících na rozvoj dítěte a jeho zdárný počátek školní docházky. Tyto hypotézy vycházejí ze základních otázek, které si v souvislosti s problematikou úspěšného zahájení školní docházky pedagogická teorie i praxe opakovaně klade. Některé lze považovat za víceméně prokazatelně zodpovězené (věkový a sociální faktor), jiné zůstávají otevřené (vliv geografického prostředí, pohlaví). Škoda, že není uvedeno porovnání s výsledky a stanovisky dosavadních analogických šetření u nás a popřípadě i v zahraničí.

Autorka k ověření hypotéz vhodně a s přehledem používá různé metody a techniky kvantitativního výzkumu. Kvalitativní vyhodnocení zůstává vesměs na úrovni

konstatování, které se shoduje s obecně deklarovanými závěry současné vývojové, pedagogické a sociální psychologie i zhodnocením reflexe pedagogické praxe.

V závěrech postrádám diskusní část, zamyšlení, polemiku, kritická stanoviska, která by reflektovala současný stav a případné pochybnosti. Například způsob a místo zadávání testu (pracovník poradny, učitelka mateřské školy, autorka), změny v pojetí vzdělávací práce mateřské školy (akcent na přípravu na školu v 80. letech, „uvolněná“ 90. léta, zavedení Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání na prahu 21.století), změny ve způsobu hodnocení výsledků počátečního vzdělávání a v neposlední řadě i změny společenského klimatu a do jisté míry i dnešního dítěte samého. Mohly by přinést podněty pro další šetření, teoretické úvahy i inovaci edukačních strategií.

Mělo by se podařit prokázat, že i přes časový odstup zůstává ověřovaný test spolehlivým indikátorem a jeho význam je nepopiratelný. Proto se domnívám, že by bylo užitečné alespoň v závěrečné diskusi a komentářích ke změnám podmínek, názorů a v neposlední řadě i populace samé, k nimž ve sledovaném období šetření mohlo dojít (nebo už došlo), přihlídnout.

Po stránce formální práce požadavky na rigorózní práci splňuje. Je přehledná, srozumitelná a zdokumentovaná. V empirické části se podařilo vytěžit ze shromážděného materiálu maximum informací, které by bylo možno dále doplnit a rozšířit.

Autorka po stránce obsahové i formální zvolené téma úspěšně zvládla a proto doporučuji, aby její práce byla jako práce rigorózní uznána.

Praha,15.8.2012

doc.PhDr. Eva Opravilová,CSc